

UKINIKAS

laikrasztis, paskirtas ukininkų reikalams

išseina sykį ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijoje, su prisiuntimu uždengtose gromatose, 5 rubl.; su pristatymu per perkupezius 2 rubl.; Prusuose, su prisiuntimu, — 3 mark.; Amerikoje ir kitur — 4 mark. Perkant Ukininką numeriais paskyrim, viens numeris kasztuoja 20 fenigų.

Prie kiekvieno numerio laikraszczio pridedame „Priedą“, knygutę su naudingais skaitymais.

Kam Maskoliai Žydus guja išz kaimų.

Maskoliai pradėjo isztikrų guiti Žydus. Pertai kelintas Lietuvis džiaugias ir pilnas dėkingystės priesz Maskolius, už ką jie Lietuvą gelbi nuo Žydų.

Ale, kad mes tą gujimą Žydų rimtai apmąstytumem, tai lengvai suprastumem, kad isz to nēr kažlabai džiaugtis. Varymas Žydų suvisu nepranaszauja gero Lietuviams. Maskoliai anaipol ne meilės priesz Lietuvius dėlei, pradėjo guiti Žydus. Maskoliams suvisu nerupi, kad Žydas prascziokus už palukus lupa, isz namų iszvaro, su visokiais nuodais po karcziamas truczija (nuodyja) ir visais galais prascziokų kuną bei dvasią žavina. Ne, Maskoliams tai suvisu nerupi. Ale Maskoliams daug mieliau butų, kad vieton Žydų po Lietuviszkus kaimus ir bažnytkiemius pasklystų burliokai, Maskolių saticiai ir sakalbjai. Kas skaito lietuviszkus laikraszczius, tas jau gerai iszmano Maskolių norus: kam maskoliszką kalbą pomokslavietes Lietuvoje, kam tie patys mokintojai pravoslauni (Kauno, Vilniaus ir Gardino gub.), kam ta dangybė naujų cerkvių, kam tas dalinimas dykai lietuviszkos žemės burliokams, ta kolonizacija, kam tas vertimas prie maskoliszkos kalbos po visokiais rasztinyzias, kam tas uždraudimas skaityti lietuviszkas knygas ir laikraszczius, kam tas gabenimas burliokų isz Maskolijos prie geležinkelų, szasijų ir kitų karaliszkų darbų ir teip toliaus ir teip toliaus.

Bet Maskoliai mato, kad visuų tų prispaudimų Lietuviai nepabugsta, Lietuviai ne tik ką nevirsta į Maskolius, bet kas kartą įgauna daugiaus meilės prie savo kalbos ir tikejimo ir daugiaus gudrumo gintis priesz tuos Maskolių prispaudimus. Jie mato, kad, kol tarp Lietuvininkų nėra tikrų burliokų, jie suvisu neįstengia Lietuvį įveikti pakreipti prie maskolystės ir pravoslavijos . . .

Dabar, brangus skaitytojai, jau ir patys galite susiprotėti, kam Maskoliai pradėjo teip varyti Žydus isz kaimų Lietuvoje. Dabar aishku, kad Maskoliai, varo Žydus, kad paskui jų vietą galėtų prigabenti burliokų, kurie, tarp Lietuvininkų atsisėdę, plėsztų mus naudą ir platinti maskoliszką kalbą, o jau paskui lengviaus eis ir pravoslavija į Lietuvą įgabenti. O isztikro, jeigu Maskoliams, Dieve mylėk, tai pasisektų, tai mūsų lietuviszką kalbą ir mūsų katalikiszką tikejimą isztiktų didelis pavojus. Tik pamislykime: jeigu po mūsų bažnytkiemius ir kaimus kromininkai, karcziamninkai ir kiti toki butų burliokai, kaip iszveizėtų mūsų Lietuvą?! O vyriausybė juos, žinoma, dar szelptų ir užstotų. Burlioks, ką norėtų, galėtų daryti, ir su juom niekur provos negantum. Netrukus viens po antro iszlengvo privistų daugiaus burliokų. Pralobę isz kupczystės jie pradėtų ir laukus pirkti; o kada atsirastų tarp mūsų burliokų ukininkų, tai mes Lietuviai jau prazuvę. Tasyk vyriausybė vaitais (starszinoms) szaltysiais*) tedėtų burliokus, Lietuva jau ne-

*) Dar ir algas jiems padidintų

tektų jokios teisybės ir mums, Lietuviams, būtų didei sunku gyventi, ir kas-žin, ar izlikų mūsų kalba ir tikėjimas . . . Tai nusiduotų ne taip umai ir mes gyviejie gal dar to nesulauktumėme, ale mūsų vaikai arba vaikų vaikai . . . kas su jais nusiduotų . . . Vyrai Lietuviai, nesnauskime, tuos dalykus gerai apmisykime, nes nevidonai mūsų galingi! Delto-gi statykime paskutines pajiegas!

Nesiszypsokime iszszioję, kad Maskoliai Žydus guja, bet tarkimės, viens kitą raginkime: kad tik katras kiek galime, kaip tik kur iszvarys Žyda, tuojaus stokime į jo vietą, ar tai bus kromas, ar karcziamas, ar kokia kita įtaisa. Pagalios nē nelaukime, kol koki Žyda iszskur Maskoliai iszguis, bet pasirupinkime patys išstumti Žydus (nes juk tie ir ne koki mūsų prieteliai) ir užimkime jų vietas. Laikas atsižadėti nuo viduamžinių prietarų, kada sakydavo, neva kupczystē nepritinkant geram žmogui. Tai yra durnysta tokios pasakos. Jau sziandien ir patys kunigai ragina žmones prie kupczystos, o kiti ir patys kupcziauja. Delto-gi tie jauni vyrai Lietuvinkai, kuriems kokių priežasczių dėlei nepasisekē iszbaigti mokslus, o kurie turite kiek skatiko, visi griebkitės prie kupczystės. O kad kur mūsų žmogus jau prasidėjo kupczianti tai kožnas geras Lietuvis privalo neiti daugiaus pas Žyda, tik pas savą, ir ne tik pats tur pirkti, bet ir kitus raginti, kad visi pas savą pirktu ir tokiu budu savas savą szelptų.

g. Kacius Szunskai (Suv. gub.) Teko lenkiszksam laikrasztyje „Przeglad Katolicki“ Nr. 1. užtēmyti nekrologas a. a. kunigo Simano Varkailos,* kuris nēr tikrai aizskus ir da su dideliais pridėjimais. Asz, pažinodamas a. a. kunigą Simaną labai gerai, dagi isz jaunų dienų, ėmiaus paduoti platesnę žinią apie gyvenimą ir myrį minėtojo kunigo, kaip gimusio Lietuvosio, o baigusio amžį lenkiszku bajoru.

Minėtam lenkiszksam laikrasztyje a. a. kunigas Simanas yra pastatytas kaipo paveizdas dvasiszskiems mūsų vadovams, kaip geras piemuo nuparkusių ožių, kaip saulė tarp žvaigždžių . . .

Dabar sėlikim, skaitytojau, iszpalengvo, atgalios, žvilgtērėkim nors mažumėlį į jaunias dienas mirusio kunigo Simano, o ant galo ant pabaigos jo gyvenimo, tai pamatysim, kaip lenkiszskas laikrasztis riezčia.

*) A. a. kunigas Simanas Varkaila gimē 9 d. Liepos 1836 m. pasiraszdydavo Varkailo, nežinau delko; mirē 16 Šiekio 1882 m.

Nors a. a. kunigo Simano Varkailos amžis nebuvo ilgas, nes gyveno tik 56 metus, ale daug perleido visokių savo amžyje kliuczių, kurias isz pradžių pergalejo energija ir stropumu, o toliaus tinginiu ir pinigais, ne taip kaip doringi mūsų Lietuvos kunigėliai.

Gimē Pakuonio parapijoje, Senapilsėje mokslainę lankę ir, pabaigęs 4 klisas, paketino buti ponu, nes prascziokų, kuriuos galvijais vadindavo, ir savo giminės — nē po akių nekeitē. Visų pirmiausia Garliavoj įstojo į aptieką per mokitinį; bet, kaszto nepritinkant, aptieką apleido; o pagal norą savo tėvo įstojo į Seinų dvasiszką seminariją, kurią pabaigęs, į kunigus Varnuose išszventino. Pirmeng buvo klebonu, Szunskuos pildē priderystes vikarijuszo, iszrodydamas savo navatnumą; anot Elizeuszo Kėkszto, buvo „dzivak“. Jisai ir kitur buvo už vikarijuszą, ale vis tik nepoilgai. Ant galo tik Seinuose ap-ibuvo, kada po kalėjimui už unijotus tapo spaviedninku seminarijos mokintinių. Jis buvo navatnas vikarijuszas, o da navatnesnis spaviedninkas, nes daugumas mokintinių į jo vietą kitų kunigų tankiai praszydavo, nes su juom taip dideliu dalyke rodos neduodavo.

Mirus Szunskų klebonui, kunigui Simanui Kudirkai, tapo paskirtas įpėdiniu a. a. Varkaila, kuris, eidamas už piemenį į savo parapiją, turbūt vesti aveles į ganyklą amžinos laimės atsisakē, nes didį skirtumą savo ganykloj tarp avių padarē, dalindamas jas szeip: turtingus szelpē — pavargėlius skriaudē; nusidėjusius iszaugsztino — gerus paniekino; su apszviestais susitikiti nenorėjo ir jų nekeitē, o turtingus tamsuolius lapiszškai glostē ir tankiai juos vaiszino. Del ko? Trumpiausiaiis žodžiais — idant pralobų.

Sztai isz kur kyla tarp a. a. klebono Simano ir parapijonų vaidai, skundai ir nesutikimai, o Przegladu Kat. — ožiai Szunskiezčiai.

O jeigu Lietuvoj yra daug tokių dvasiszskų vadovų, tai drąsiai giedu su Jeremioszium pranaszu: et facti sunt principes, sicut arietes

Kaipu atsiūstas už kleboną atliko savo įžengimą į parapiją pagal istatus szventos bažnyczios. Buvo klebonu Szunskuos apie 18 metų ir tik pirmuose metuose, kaipo kunigas, trusē apie savo parapiją, ragindamas prie darbo žmones ir pats paveizdą tame dalyke duodamas. Isz sakyklos kalbėdavo pusiau lenkiszškai; tankiai isz piktumo užsidegdavo ir, pats savęs nesuprasdamas, visų niekiausiaiis žodžiais plusdavo

ir paprastai be galo savo parapijonis keikdavo; tankiai savo žmones „farmazonais“ ir tt. szaukdavo, teip kad daugumas iszeidavo isz bažnyčios, idant negirdėtų keiksmo, ir snekėdavo tarp savęs: juog szitoki pamokslai yra pragaisztingi ne tik mažiems vaikeliams, ale ir doroms paaugusioms mergelėms.

Pergyvenęs klebonu 18 metų Szunskuos, tik vienu įtaisymu dailaus sodo teatsižymėjo, kurį tikras mūsų parapijukes piemuo, dabartinis klebonas, kunigas V. N. gal gražiai sunaudos. Jis nedraus, tikrai žinau, savo vikarijuszams vaikszozioti po sodą ir gėrėtis vaisiais medžių, nes meilaus veido, apasztaliszko mokslo, kalba dailiai lietuviszkai ir mielaszirdingas ant pavargelių. Jis nesivaidys su parapijonais, nė su savo tarnais, kaip pranokėjas a. a. kunigas Simanas, kuris su kumstėmis stumdė vikarijuszus ir kitus guodonės vertus kunigus, kurie buvo pakeleivingai atvažiavę.

Priesz myrį savo a. a. kunigas Simanas Varkaila pasistatė paminklą su stovyla Pamelės Szvencziausios ant gatvės, tik su lotyniszku paraszu (*ave Maria*). Bet kaip būtų gerai, kad jo giminaicziai tą paraszą lietuviszki iszverstų: bent ne atsiktų szitokių juokų, kaip pats girdėjau, nieku nekaltas žmogystas tarp savęs kalbant. M. K. sako i savo draugę: „sesele, koks dailus paminklas mūsų klebono ir da paraszta „avė Marė“, kažin, kas tai do paraszas?“ — Draugė atsako: „Nugi asz nemacziau, o tankiai ten vaikszoziuju ir kaiszau tą paminklą; tai gal kas pasitycziodamas paraszė, kad klebonas avė Marė. O klebonas apavė Oną, nes Ona buvo didžiausias ledokas Szunskų klebono, kuri ant galo daug pinigų nutvėrė ir, susigrobus visokių daiktų, norėjo užpakaliu iszdumti; bet nepasisekė ir sugavo. Daiktus atėmė, o pinigai dingo.“

Statydamas paminklą, kalbėjo davatkėlėms, ką asz isz jų lupų savo ausimis girdėjau: kad, važinėdamas Varszavoj pas gydytojus, a. a. kunigas Simanas buvo ant laidotuvių mirusio kunigo ir matė, kaip turta mirusio giminės iszsidraskė ir nerado nė skatiko pas jį, o kuną įdėjo i grabą sukalta tik isz keturių lentų. O a. a. Simanas, kaip turtingas kunigas, nenorėjo buti be iszkilmės palaidotas. Gal klaus skaitytojas: „kaip tu pažinai turtingumą a. a. S. Varkailos?“ Sztai laiszkas mano draugo, kuris ėmė žinias apie turtingumą a. a. Simano isz kanceliarijos Suvalkų gubernatoriaus:

„Kaip girdėjau, a. a. kunigas Simanas Varkaila numirė isz piktumo: viena, sakydamas pamokslą Senapilėj ant laidotuvių jenerolo Jurgio Czėsnos, užkabino ponus, kurie dėl meilės a. a. jenerolui uždėjo ant grabo puikų vainiką, kas didei nepatiko sakancziam pamokslą, už ką ponai labai ružijo. O antrą, valdžia nepavelyjo jam laidotis ant gatvės po paminklu, ką da budamas gyvas pasistatė. O ar žinot, kiek liko pinigų jūsų klebono? Liko tik apie 30 tukstanczių dailaus skatiko. Matyt, kad isz jaunų dienų akys juokėsi, kada matė pinigus sanjė savo, ir kiekvieną valandą vis daugino ir daugino savo turta, ne syki gal neužmigo, bijodamas, kad jų nepavogtų vagys, ne syki gal nuplėszė vargdienį dėl to, kad da stokavo kelių szimtų iki tukstancziui. Sztai laikas ateina, kada reikia skirtis su tais tukstancziais, kuriuos rinko per visą savo amžį; reikia palikti aukšą ir sidabrą, o nesztis turtus, kurie niekad nerudyja ir kurių kandys neėda, — nesztis gerus darbus szio žemiszko gyvenimo . . . Kam rinko ir krovė a. a. Simanas gėrybę, kuri gal dingo nasruose dvigalvio siaubuno? Kam plėszė savo parapiją, juk už tuos surinktus pinigus negali nusipirkti dangaus plotelio? Ne tas žmogus garbingas ir gyvuoja atmintyje anukų ir jaunų kartų, kuris juos naguoja, ale tik tą atmena ilgai, kuris doringas glėbėjas vargdienių, naszlaiczių, ir nelaimėję šanczius suramina ir nuo veido karčias aszasz nuszluosto. Kokia būtų turtinga Szunskų bažnyčia, turėdama tuos tukstanczius! . . . Žerėtų auksu, deimantais, vienu žodžiu, būtų dailus namai Dievo. Numirdamas kunigas Simanas Varkaila testamente savo, kurį Gudų valdžia atmetė, neskyrė nė skatiko ant bažnyčios.“

Valdžia grobė turta a. a. Simano Varkailos su pagelba vaito, kuris, budamas tamsus amžinam apjakime girtybės, stumdė jaunąjį Szunskų kunigą nieko nekaltą, vertą guodonės visame, nes įgijęs doringą mokslą, pildo priderystes savo pagal paliepimą dvasiszkos valdžios. Sztai jau arti ir laidotuvis. Penkta diena po atidavimui duszios Sutvertojui, kunigai vieni isz vakaro, kiti anksti ant rytojaus atvažiavo, idant priderystes savo atliktų ir kuną, graban įdėję, palaidotų. Isz vakaro kunigas Marma, Griszkabudžio klebonas, kuną a. a. Simano palydėjo i bažnyčią apie sekumą valandą. Baisiai su-

cipo davatkėlės, kada jau Tursuczių vyrai paėmė ant savo peczių grabą. Užgiedojus (Miserere) Susimilk ant mūsų, Vieszpatie... tilte nutilo ir nebuvo girdėti gradaus jausmo davatkėlių, ne už tai kad buvo siaurus oras ant lauko, ale delto kad neturėjo tikro szirdies sugraudinimo. Ileidus į bažnyčią, teip pat daugumas ui-ui be gailių aszaru sukliko; potam pradejo sakyti pamokslą Visztyczio klebonas, kunigas Bucziniauckas, — sztai dingo dejavimas ir graudumas garbstitojų iszmetinėjimū sakanczio. Ant rytojaus, pabaigus miszias už duszją a. a. Šimano, iszreiszke klebono Visztyczio pažiuras ant Szunskiecių kunigas Brazauckas isz Vilkavisztkio, kuriam suvis nepritiko vadinti klausytojus ožiais, skundikais ir tt, nes sziuom sužeidė gražų skambejimą kalbos grynai lietuviszkos, tinkanczios tik Vilkaviszkieciui. Ant galo užbaigė Szunckietis kunigas Karužas, isz trijų narsių sakytojų geriau tinkancziai. Apsakė velionio kilmę, lankymą mokslainės ir pabaigą gyvenimo, nors baigdams perdaug nuskiedė, nes prilygino prie Ignaco Lojolės, Praneiszkaus Serapiszko, Aloizo Gonzagos ir kitų didei garbingų szventų vyrų, į kuriuos nebuvo panaszus a. a. kunigas Šimanas.

Skaitytojai! ar ne geriau būtų, kad kunigas Elizeuszcas Strimavyczia (Sztrimas) vadintusi rietiku, nes rietė-rietė ir užriete? Tiktai nežino, kad omue mendacium est peccatum, o pagonyš laikė už aksiomą ir bedieviai jaučia, kad dings svietas, teisybė amžinai bus (pereat mundus, fiat justitia.) *Szunckietis T. J. K.*

H. Simonaitis

Szunskai. Vazinėdamas po Kapsus, patėmyjau vieną naudingą ir pagirtiną dalyką: ten jau daugumas mūsų žmonių imasi prie pirklystės (kucpzystės). Sztai, pirm dviejų metų įsteigė krautuvę Novickas Szunskuose, ir pusėtinai su tuomi dalyku iszeina. Tokią pat krautuvę, kaip girdėjan, įsitaisė kitas žmogus Keturvalakiuose, teip-gi Pajevonyje, Grażiszkiuose, o Naumieszcio paviete — Plokscziuose. Yra viltis, kad ir Senapylėje atsiras didesnė, kriksczioniszka krautuvė. Tokį judėjimą mūsų žmonių ir norą apsieiti be tų siurbėlių žydų galima tiktai pagirti. Tiktai vieno dalyko negalėcziau pagirti: kad tie visi mūsų perkupeziai ima tavorus, nors isz didesnių krautuvių, bet nuo tų paczių žydų Senapylės arba Vilkavisztkio.

Girdėjau nuo tų paczių žmonių, kad žydai labai mažai ką jiems perkant tenuleidžia,

taigi szie, parduodami paskui, labai mažai tegali uždirbti. Ir kitaip buti negali, nes žinomas dalykas, kad žydas tiktai žydui gerai tevelyja ir ypatingai nekenczia szian-dieninio krutejimo žmonių dalyke pirklystės. Vienok vis-gi da ir teip žmonės uždirba, ir tai reiszkia, kad įtaisymas krautuvių po kaimus yra dideliai naudingas ir svarbus dalykas. —

Jeigu mano balso norėtų mūsų žmonės paklausti ir isz jo pasinaudoti, tai duocziau jiems sziokią rodą.

Žiurėkime ant žydų: kaip jie viską isz vien atlieka — visokius tavorus gabena isz miestų susidėję vieni su kitais. Per tai tik daug geriau ir pigiau jiems viskas pareina. Jug ir priezodis kalba, kad „pulkas žmonių, tai didelė pajiega (syla).“ Taip susijungę, susivieniję galėtų padaryti ir mūsų žmonės, ką dabar matome žydus padarant, reikia tiktai, kad vieni kitiems nepavydėtų, bet pirmucziausiai norėtų tarp savęs susipažinti, susitarti ir isz draugės susidėję, po kiek galėdami, gabenti tavorus jau ne nuo tų sukczijų, skarmalių žydų, kurie tik savam pigiau teparduoda, bet isz didelių krautuvių, užlaikomų dideliuose miestuose. Žinoma, kaip visur ir visame, norint sav ir kitiems ką gerą padaryti, reikalinga yra ta savitarpinė, kriksczioniszka meilė artymo, sutartis ir susivienijimas į kuopą. Tegul-gi Szunskai susizino su Keturvalakiais, tie su Pajevoniū, ar su Grażiszkais ir tt. ir rupinasi isz vien apie savo padėjimą, o isz to tik laimės visi, ir pirkiai ir žmonės; kurie pas juos norės ką nors sav nusipirkti — gaus tada pigiaus ir geresnį tavorą.

Tai-gi vyrai, į darbą, ypacz dabar, kada žydus pradejo valdzia ginti į miestus! Apšieina be žydų Prusai, Gudai, ir daugumas užrubežinių tautų, delko gi tikt mes, Lietuviai, turėtumėme jau teip suvis jais apsieisti ir duotis vadzioti už nosies!? Didžiausi turtai ir pinigai szioje gadyneje tai vis tik pas žydus ir pas žydus Isz kur-gi juos turi? jug-gi jie nė aria, nė sėja, nė akėja... Mat, mūsų, žmonės dirba, o žydai isz to darbo pelną traukia.

Kas link paraszo isz lauko ant tokios krautuvėlės, tai nemieia yra matyt tik vien szioki: „Мелочная лавка“, ir daugiau nieko; daugumas žmonių suvis tokio paraszo perskaityti ir suprasti negali. Taigi, jei jau butinai turi bnti gudiszkas paraszas, tegul sau bus, bet žemiau, po gudiszku, ar-gi nepriderėtų padėti paraszą lietuviszką, vi-

siems miela ir suprantama? Man rodos, ant tokio užklausymo negali iszpulti abejotinas atsakymas.

Kelmelis iš Szilakojo.

31. gegužės 1893.

Kalvarija (Suv. gub.) Apie Kalvariją labai apsiniaukę: jau kuone pusmetis, kaip nuo mus giedra nuslinko. Maskoliszkos audros laksto, išz gubernijos į apskriczius ir vaitystas. Vaitai, nusigandę maskoliszkų valdininkų, kuosmarkiausiai prisako, kad szaltysziai maskoliszkai kalbėtų.*) Kada išzėjo tas gubernatoriaus paliepinimas po rasztincyzias maskoliszkai kalbėti, tai Kalvarijos apskriczio virszininkas isakė vaitams, kad tai apskelbtų szaltysziams, kad tie pasiraszytų, jog kalbės maskoliszkai. Kada szaltysziai nenorėjo pasiraszyti, tai juos gąsdino visokiais budais, o pagaliuos, ir tam nemaczyjant, gražiais ir meiliais žodžiais įkalbinėjo. Bet Lietuviai nė ant to nepasidavė. Tada szaukė kožną paskyrium ir visokiais galais privertė pasiraszyti. Kada tie pasiraszė, tai virszininkai nuraszė gubernatoriui, kad lietuviszki szaltysziai išz geros valios mielai apsiėmė kalbėti maskoliszkai. O dabar Maskoliai juokiasi išz tokio kvailumo anų szaltyszių ir vaitų. Antai Liudvinavo vyresnysis žemskis ant juoko laiko vaitą ir rasztininką ir tuos szaltyszius, kurie virszininkui pasižadėjo maskoliszkai kalbėti. Girdi, vyriausybė tiktai bando: žiuri, ką jus ant to atsiliepsite, kaip jus elgsitės, o jus tuoj nusigandot ir t. t.

O dabar da kas-žin kaip tuos paraszus sunaudos? Gal da primes ir pravoslaviją tiems vyrams. Sziantdien su Maskoliais negali juokuoti. Juk visi žinome, ką darė ir dabar da daro su unijotais. Jie tik jiėszko priekabių. Antai pas Seinus gyvena mozurėlis Mańko, katalikas. Kas-žin, kur Maskoliai atrado rasztus, kad jo tėvo tėvą krikstzyto unijotų kunigas, nes unijotai buvo beveik tie patys katalikai. Taigi dabar, kada unijotus Maskoliai (ant popieros) isznaikino ir varo su botagais į savo cerkves, dabar jie aną mozurą Mańko teipgi prie pravoslauų priskyrė ir verczia eiti į cerkvę ir maskoliszkus „poklonus“ daryti. Nežinia, kas bus su vaikais. Rodos, ir tuos varu varys į pravoslaviją. O tokių atsitikimų yra daug. Delto-gi mes privalome

*) Dyvini tie vaitai! Kituose apskricziuose, panemunėms vaitai teip nenusigando, ir kaip kitą kart kalbėdavo lietuviszki rasztincyzioje su ukininkais, teip ir dabar tebekalba. O apie szaltyszius tai nė kalbos nėra. R.

didei toli laikytis nuc Maskolių. O, Dievė mylek, nesiraszyti ant tokių dyvinų reikalavimų, kaip virszui minėtasis. Kas-žin, ant ko jie paskui gal apversti tuos paraszus. Vyrai, bukime iszmintingi. Kita-syk, kada dar mūsų kunigai buvo laisvesni, kada dar nebuvo tokio prispaudimo, tai tokiuose keistuose atvejuose butumei galėjęs pasiklausti kunigo rodos; ale sziantdien pas kunigą su tokios veislės klausymais nė neieik, nes jis bijo žodį isztarti. Mat, Maskoliams jau daugelyje vietų pasisekė mūsų pacyzius tarp savės supjudyti... ir delto kunigas bijo... O su szituom pasiraszymu Maskoliai ir pusėtinai Lietuvius priesz kits kitą supjude, arba bent norėjo supjudyti. Ve, mislyja: priversdami kitus pasiraszyti, vienus atskirsime nuo kitų, o tie paskui neušviesz kits kitu — vaidysis, skųsis ant kits kito *mums*, o mes naudosome mes spausime ir tuos ir tuos. Ir isztikro, nė joks žandaras nė žemskis negal pridirbti tiek pragaiszties Lietuviams, kaip mes patys, kada mes patys priesz kits kitą lietuviystės dalykuose einame. Delto-gi butų geriausia, kad tie, kurie įgąsdinti pasiraszė kalbėti maskoliszkai, iszsimislytų kokią priekabę ir pasitrauktų nuo tarnystos; o naujieji szaltysziai jokiū būdu tegul nesiraszo. Priežodis sako: su velniu neik rieszutaute, pareisi be krepzio ir be rieszutų! (J)

Arti Jurbarko (*Reseinių pav.*) iszeivijų tarpe buvo ir vienas ukininkas su paczia. Ten ant rubežiaus Szventupis teka, per kurį vyras perszokęs buvo jau Prusuose, bet jo moteris nesuspėjo, ir ją Maskolius nutvėręs, lyg vilks kiaulę, pirma savės varės. Vyras, Prusuose budamas, o matydamas, kas mūsų pusėje su jo motere darosi, ką išz proto neiszėjo. Tame pat laike buvo Prusų pusėje 8 kontrabantninkai su pakais, kurie, paupiais už krumų pasislėpę tykojo tiktai dailiai, be subildėjimo, į mūsų pusę pereiti. Taigi tiejie nelaimingam vyruui pasakė, kad jeigu ansai jiems duos 5 rublius, tai jie jam paczia pristatys. Vyras su didžiausiu džiaugsmu ant to sutiko. Kontrabantninkai, palikę tavorus Prusų pusėje, perėjo į mūsų pusę, sumuszė aną Maskolių, atėmė moterį ir vyruui pristatė.

Apie 16 d. Gegužio Križbarko karczia-moje prie plianto (*Rasiain. pav.*) 600 žmonių besirengiančių į Ameriką nakvojo, kurie visokiais keliais per rubežių veržėsi. Kelias deszimtis jų sugautus atgal į savo valsczius varė. Paskui vieno žmonių pulko Maskoliai vijos, bet nesuspėjo, nė tie per rubežių perbėgo. Bet jų nepaviję Masko-

liai patėmyjo, kad jie porą ryszulių paliko, pažiūrėjo — o čia suvynioti maži kudykiai; taigi tuos nutvėrė į tamožnę nuneszė. Tamožnėje nežino, ką su tais vaikais dabar daryti; gal į „prijutą“ (priešlauda) nusiųs, ant pravoslavijos apkriksztyję. Nežinia, ar tuos vaikus tyczia pametė, ar juos užmirszo. Gal tyczia paliko, kad būtų lengviau ant kelio ir gyvenime, o jeigu geri tėvai iš baimės pametė, tai galite numanyti, kokis po Maskoliumi yra gyvenimas, kad bėgant iš baimės reikia ir savo vaikų išszizadėti. Tai atsitiko netoli Tauragės.

Liudnas likimas mūsų laukininkystės laukia, nes geri darbininkai įseina į Ameriką, palikdami mums ubagus, senius ir kudykias, kuriuos vietiniai tur maitinti. Ponai nemoka gaspadorauti. Tada jie moko, kaip baudžiavas turėjo; per savo nemokėjimą gyventi tėvynę žudo,*) nes jų žemė, per bankus licitavojama arba pardudama, tankiausiai Maskoliams tenka ir tai mažne už dyką, tuom tarpu, kad vietiniams Lietuviams už pigią prekę parduotų, pamazintų išzeivystę ir pakeltų vietinę kultūrą. Žodžiu sakant, labai pageidautina, kad mūsų žemė ne į svetimnaudžių Maskolių, siurbėlių rankas patektų, bet į darbininkų rankas, ant kurių procios svietas stovi.

Jeigu ponai (Lenkai) tvirtai prie žemės laikysis, jos Lietuviams pavydėdami, nors pigiai neparduodami, o patys gyvens, vis į skolas brisdami, tai mūsų kraszte niekadų gero nebus, nes žemė pereis į Maskolių rankas, o visi Lietuviai išzeis.

Taigi dėl ponų Lenkų ir Lietuvų laimės ir dėl laimės viso kraszto daug geriau būtų, kad ponai tik tiek žemės sav pasi laikytų, kiek su pagelba savo szejmynos gali išgyventi, o atlikusią pigiai Lietuviams parduotų. Sziokiu budu parduotų daug brangiau, nekaip Maskoliams, ir krikščioniszka malonė visų tarpe vieszpatautų. Dabar vienok ponai, tikro reikalo nesuprasdami, ant žmonių už brangias algas rugoja, tie vel už tat, kad žemės negauna pigiai pirkti, o Maskoliai už dyką žemę supleszia.

Per tat kuolabiliausiai reikia krikščioniszkos malonės praplatinimo, o ne tikėjimui priesztaravimo. Pirmieji krikščionys, kada savo tarpe gyveno, tai pas juos nei turtingų nei biednų nebuvo todėl, kad jie krikščionystės prisakymus stropiai pildė. *Kova dėl buvio*, visame prigimime esanti,

niekadų lygybės neatgabens, tiktai malonė viską sulyginti tegali.

Didžlaukiai gaspadoriai mislyja dabar, kaip anuos pamažinti, kaip gyvuliais, mazinomis brangias žmonių rankas užstoti. Bet žinoma, kad toksai padėjimas ilgai tvirti negalės, o Dievo teisybė turės virszų paimti.

Kitą kart, pirm kelių metų apie Resiainius Maskoliai raiteliai stovėjo, bet, tiems liepus arcziau rubežiaus į Jurbarką atitraukti, jų kazarmės tuszczios pasiliko, į kurias savininkai ponai visokių bobų, kampininkų ir įnamių prileido. Dabar vienok tuos visus gyventojus laukan varo, nes pėstiniai Maskoliai netikėtai užėina, tas kazarmes užimdami.

Kražiuose, Rasieinių pav., buvo dar 4 senos ligustos minyszkos, kurias, kliosztorių kasavojant, ant Szaulių link išzevė. Tos žmonos, kurios prie jų buvo, sako, kad anas turėjo rėdyti ir nuo lovų kilnoti, teip ligustos jos buvo.

Dabar Lietuvinkai su kontrabantais ir mokyklomis daug gudresni pasidarė. Kaip tiktai koks žandaras ar policijantas anuos persekioja, tai jie rupinasi patirti to persekiotojo priesz vyriausybę nusidėjimus, kaip to: paėmimą už falszių kokių nors pinigų, ar ką kitą. Szta miestelio Sz. žandaras labai lietuviszkas knygas ir mokyklas persekiodavo, bet turėjo vieną grieką, o per tat jį Lietuviai savo rankoje laiko. — Dabar ir Žydams nevalia mokyklų turėti, teip kaip ir Lietuviams. Taigi žydai davė žandarui kelias deszintis rublių, idant ant jų mokyklų neužmatytų. Tai dabar jų nei žandaras nei uriadninkas, kuris teip pat pinigų gavo, neužmato. Uriadninkas ir ant lietuviszkų dalykų ne teip uždaboja, bet žandaras tankiai stengės ir labai pavojingas buti. Taigi dabar jam Lietuviai primena, kad būtų atsargus, nes ir ans pats kaltas esti; jeigu jis neliaus anuos persekiojės, tai jie angsztesnei valdžiai pranesz, o tada ans eis į katorgą. Taigi dabar ir žandaras geras pasidarė: ką Lietuviai daro, jis nemato.

Resieiniuose, kaip jau žinote, yra buoniai pastatyti ir imamas maitas. Bet sz tų surinktų pinigų miestui nėjokio pelno nėra, o viskas, kaip sako, eina į p. Vichmano sprauninko ir kitų valdininkų kiesznes. Vichmanas nuo kunigų Resiainiuose turi dovanai kvatierą, kelis szimtus rublių vertą, bet jam to mažai ir dar netiktai kunigus, bet ir kitus žmones, o ir miestą gerai nupleszia.

*) Nr. 30 „Koven. Gub. Viedomosti“ randame iszstatytą ant licitacijos Vilniaus žemiszko banko apie 100 dvarų suvirszum 45,000 deset. žemės!!

Isz Disnos pavieto, Vilniaus gub., raszo. kad ten yra tiktai penkios prekyvietės, kad per tat žmonėms labai sunku, nes reikia i turgų per 40—50 verstų važinėti, kad ten ant atlaidų i bažnycias neiszpasakytai daug žmonių per kelias dienas susirenka, teipojau ubagų ir tt. Tai vis dėlto, jog ten baisiai daug bažnyčių isznaikino.

„Obrusenije“ ir „pravoslavije“ yra tai dalykai, kurie mumis lubiau už kolera ir badą vargina, neduodami ramiai gyventi.

Sztai dabar i Tytavėnus (Resiainių pav.) atvažiavo naujas popas, kurio užduotė — katalikus i pravoslaviją versti. Su žinia ir be žinios i savo pravoslavnas brolystes įraszo, o paskui už pravoslavnus skaito ir i cerkvę varo. Tame kraszte ir apie Szilavą yra 80 burliokiszkų szejmyų, teipgi po tuos kaimus savo „prichodskas“ mokyklas įtaisė (bene 4 aname kraszte), kur burliokės ir iszsitarnavę kareiviai mokina, ten ir Lietuvius patraukdami. O popas su palicija, kaip įmanydamas, lietuviszkas mokyklas po kaimus ardo. Sztai Maiziszkių kaime popas su palicija vieną tokią mokyklą užgule, bet dikcziai kaimiszkių iszpertas, paskui skustis pradėjo, jog „odin ne voin“ (vienas ne kareivis). Norėjo tas popas i sveczius pas kunigus ir ponus lankyti, bet visur nuo jo duris užsidarė. Jug, jeigu patys Maskoliai popus prastai priima, nes tiktai sulgy pirmo balkio i grinczią teileidžia, o popą sutikti už nelaime sav laiko, kaipgi gali norėti, kad mes anuos guodotumėme?! Kunigai labai yra Maskolių prispansti. Sztai gavau matyti vieną paslaptinį praneszimą Vichmano Resiainių spravninko (pavieto virszininko), kuris ant kožno kunigo dau kartu per metus tokį praneszimą duoda:

— Chitryji, skrityi, durnoho napravlenija protiv pravoslavija (gudrus, paslaptus, blogos priesz pravoslaviją pakraipos). Nors nuo kunigų Vichmanas be galo daug turi, bet dar jam mažai. Toki yra visi perkriksztai, kurie pravoslaviją priima, nes tai daro ne dėl persitikrinimo, tik dėl savo nedorumo. O tegul tiktai i szį krasztą Vokiecziai užėity, tai jiems Vichmanas pirmas žvakutę uždegtų! Gal ir jį žandarai gerai daboja, kad neseniai net per laikraszczius (Kov. gub. Vied.) vieszą iszkalbėjimą nuo gubernatoriaus gavo.

Kelmėje (Resiain. pav.) vietinis „uczitelis“, apart maskoliszkos kalbos, pradėjo stropiai pravoslavnų poterių vaikus mokinti. Moters ir motinos susitarusios pas tą mokinioją su szluotomis ir kaczergomis su-

bėgo ir pradėjo klausti: „ar tu czia atėjai vaikus maskoliszko skaitymo ir raszymo mokinti, ar tikėjimo? Mes tikėjimui kunigus turime ir patys mokiname! Žiurek, kad to daugiau nebutų, o kad ne, tai kitaip su tavim apseisime!“

Taigi apie tą maisztą mokintojas savo valdžiai praneszė, ir dabar netiktai czia, bet ir kitur nustojo maskoliszkus poterius mokinė.

Per porą mylių nuo Resiainių gyvena dvare Vid ponia Sta . . . , kuri turi dar kelias neisztekęsias dukteris. Taigi ten neseniai su reikalu lankėsi asesorius ir pradėjo su ponia apie „panelių“ isztekėjimą kalbėti, kad Resiainiuose yra daug Maskolių valdininkų, už kurių panelės galėtų isztekėti. P. St. pasakiusi, kad už Maskolių dukters neiszdnuos, o asesorius, supykęs, spravninkui Vichmanui praneszė. Vichmanas, pas p. St. atvažiavęs, pradėjo kabintis, kodėl ji yra teip prieszinga Maskoliams, kodėl nenorėtų už Maskolių dukters iszduoti ir tt. — Ką tik vargszė naszlė iszsiteisino.

Dabar pakalbėsime apie antrą maskoliszką priekabę.

Prie Resiainių kalinės vyresniuojų (nadziratelių) buvo katalikas p. Palceris, turintis jauną dukterį, kurią pamilo jauns Maskolius, policijos valdininkas, Emiljanenkov. Tas vyras i namus p. P. tankiai landė, norėdamas dukterį gauti, bet nežinia, ar ans jai netiko, ar nenorėjo už Maskoliaus tekėti, gana to, kad vieną paskolytą revolverį turedamas, praszė jos, idant ji vakare palydėtų; bet kada mergina, lyg ką jausdama nelydėjo, szesziš žingsnius nuo kalinės durų pajęs, i gerkle sav szovė, ir ant vietos krito. Jeigu anoji būtų jį lydėjusi, ir jai tas likimas būtų tekęs. Maskoliai nusiszovusi iszkilmingai palaidojo, o prie merginos tėvo pradėjo kabintis, kodėl ans dukters Emiljanenkoviui nedavė, nes, kad būtų, dāvēs, tai ans būtų nenusiszovęs, ir užtai nuo vietos p. Palcerį atstatė!

Mat, mes Maskoliams viską turime atiduoti: savo turta, ir savo sažinę, ir savo dukteris, žodžiu sakant, jie, nor mus pavirsti i savo gyvulius.

Apie po Turkais šsanczius Armėnus ir jų prispaudimą žino Europa, bet ne apie mus, nės mes nesirupiname kur reikiant pagarsinti!

Szilava. Czia, po bažnyczios gaisro, sutirpę varpai pasiliko. Taigi už tą sutirpusi metalą Žydai po 5 rub. ant pudo davinėjo. Bet ant to karto isz Petropilės

buvo pas gimines atvažiuavęs p. Babianskis, pulkauninkas, karumenės prokuratorius, kuris to metalo szmotą paėmęs į Petropilės chimiszką laboratoriją nuvežė. Tenai atrado, kad tai yra metalas „rothusz“ ar „rodchusz“, apie Czenstachava randamas, ir kad jo pudas esąs vertas 25 rub. Isz to metalo Szilavoje buvo labai gražus ir su geru balsu varpai.

P. Komaras Beisogaloje, Kauno paviete, szimet pirkto sziaudų ant paszaro už 4000 rublių. Isz to galite matyti, kokia tai buvo ir kitur paszaro stoka.

Szaulių žydai dabar pradėjo platinti kny-gutes: lietuviszkoje, lenkiszkoje, vokiszkoje, žydiszkoje ir maskoliszkoje kalbose apie Antichristo atėjimą. Ant tų knygų labai szaukia kunigai isz sakyklų. Jų italpos nežinau. (Vien Liet.)

Zaltys.

Obszrutai. (Vilkavisk. pav. Suv. gub.) Obszrutų kaime gyvena viena ypatinga ir garsi visam mūsų kampe žmogysta, Endrikis Zymonas; važiuojant per Obszrutus užėjus į karčėmą pas p. Sajeckį*) tankiai galima rasti Endrikį, besėdintį už stalo, pasista-cziusį stiklėlių degtinės; Zymonų Endrikis, nuvažiuodamas į svetimą kampą savo kai-myno arklius, szimet pasistatė savę už didžiausią botyrių akise savo kaimynų; iki szioliai nors ir grybszcziodavo szį-tą, bet da vis mažmožius, o szimet jau pradėjo ir į kumelaiteis kibtie; ir teip, atlygindamas Jonui Stankevycziui, savo kaimynui, kuris Zymonų Juozikį (Juozikis yra sunus Endrikio), pagavęs naktį pas savo blykė, apmusė ir iszmaudė szioželkoj, pereitą žiemą pavogė arklius ir pakavojo pas tulą ukininką nepertoli nuo Obszrutų. Ant ry-tojaus Stankevyczius, žinodamas, kad En-drikis tokius darbus dirba, paėmė Endrikį, kaip iszmintingą vyrą ir iszvažiavo įiesz-kotie arklių į Kauną ir į Prienus; tuom tarpu, kaip Endrikis su Stankevyczius isz-važiavo įieszktie arklių, tai Juozikis paėmė tuos pavogtuosius arklius nuo ukininko, nuvažiavo į Simną ir pavadė juos Simno vagiliams; po keturiu mėnesių Stankevyczius rado vieną arklį pas Silvestrą Daugardą, Aleknėnų kaime, Kriosnos valsčiaus, Kalva-rijos pavieto.

Delto-gi, jeigu ant nelaimės pavogtų kam arklius, tai įieszkokite, apie Simną ir Lazdijus (Kalvar. pav.), Szventežerį (Seinų pav.), nes paminėtos vietos, teisybę pa-sakius, yra lizdai vagių.

*) Sajeckis, lenkiszka szlėktelė, visus Obszrutie-czius pas jį atsilankanczius lenkiszškai sznekina.

Pažeriai. (Vilkav. pav.) 5 d. Sėjos szių metų Pažerių valsčiaus ukininkai rinko launinką, nes „Sztrimas“ atsisakė nuo tos vietos; ukininkams buvo prisakyta, kad susirinktų į Pažerius ant 2 po pietų. Vil-kaviszchio pavieto virszininkas*) atvažiavo į Pažerius ant 9; atvažiuavęs nerado nė vieno ukininko, nes nieks nežinojo, kad virszininkas teip anksti pribus; patyrę ap-linkiniai ukininkai pradėjo rinktis, bet daugumas pribuvo da ant prisakymo laiko. Visiems atėjusiems po 12 virszininkas už-raszė po 3 r. koros ir virsz į keli uki-ninkai gavo į sprandą nuo Ostrovski'o, Gižų žemskio. Teip tai mūsų vyrelius tamsus Azijos barbarai baudžia! *Vegėlė.*

*) Vilkaviszchio virszininkas tuomsyk labai ap-sipyko su davo paczia, kuri jį iszvarė į kelionę pirm laiko.

S. Katalaitis

Eilutės.

Tai ne vėjai teip užia,
Ne medžiai linguoja —
Tai Lietuvos tamsus žmonės
Vergystėj dejuoja.

Skriaudžia juosiuos atėjunai,
Szwiesos neprileidžia,
Kas myl' brolius ir tėvynę,
Tą kankina, baudžia . . .

Cit, neverkit, biėdni žmonės,
Aszarų neliekit, —
Du swėcziau jūs krasztan eina,
Jų su džiaugsmu laukit.

Mokslas eina į jūs krasztą,
O su juom liuosybė;
Per jų spėką isznyks piktas,
Kris prieszų galybė.

Jie sulaužys jūsų panczius,
Parodys jums szwiesą,
Sumins jie ir atėjunus,
Sugražins jums tiesą.

Tik atverkite jiems szirdis
Meiliai juos priimkit
Eikite, kur jie jus veda,
Balso jų klausykit! . . .

Dr.

Pinigus, rankraszczius ir gromatas į „Ukininko“ redakciją reikia siųsti ant adreso: Herrn Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpr.).

Italpa.

Kam Maskoliai Žydus guja isz kaimų. — Szuns-kai. Szunkietis T. J. K. — Szunskai. Kelmelis isz Szilakojo. — Kalvarija. J. — Jurbarkas. Križbar-barkis. Kražiai. Reseiniai. Disna. Tytayėnai. Kelmė. Szilava. Szauliai. (Vien. Liet.). *Zaltys.* — Obszrutai. Pažeriai. *Vegėlė.* — Eilutės. *Dr.*

Atsakantis redaktorius: Kristupas Voska, Stulbėkiuose. — Spaudinta pas Otto v. Mauderode, Tilžėje.